

μάδος, καὶ μετὰ πολλάς καὶ συνεχεῖς γνωστοποιήσεις, λείπη κάνεις τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὸ σχολεῖον, χωρὶς νὰ δώσωσιν οἱ συγγενεῖς του κάνεναι λόγον ἀποχρῶντα, ὁ μαθητὴς οὗτος λογίζεται ως παραπήσας τὸ σχολεῖον· καὶ πρέπει νὰ σημειωθῇ εἰς τὰ κατάστιχα δι τὰ ανεχώρησεν.

Ἐκ τῶν εἰδημένων μέχρι τοῦδε κατανοεῖται, δι τὰ ἔργα τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ διδασκάλου ἀπαιτοῦσιν ἀνθρωπὸν δραστικὸν, προκισμένον μὲ χαρακτῆρος εὐστάθειαν, ἀγαπῶντα τὴν εὐταξίαν, ἀφοσιωμένον εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, τὸ δόπιον πρέπει νὰ ἐναγκαλισθῇ κατά τινα ἴδιαν κλίσιν πρὸς αὐτό. Πρέπει νὰ εὐχαριστῆται νὰ ἔναι αναμέσον τῶν παιδίων, καὶ νὰ καταδέχεται νὰ συγκαταβαίνῃ, χάριν αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ παραμῆρα πράγματα. Ἀν δὲν ἔχῃ τὰ προτερήματα αὐτᾶ, ἀς ἐμβῆ εἰς κάνεν ἄλλο στάδιον· εἰς τὸ διδασκαλικὸν δὲν θέλει κάμειν κάνεν ὅφελος.—**ΣΑΡΑΖΙΝΟΣ**, μετάφρ. I. II. ΚΟΚΚΩΝΗ.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΙΑΣ.

ΦΙΣΙΚΩΝ εἶναι νὰ νομίζῃ τις, διτι, δύον πολυπληθεῖρα ἡ συντροφία, εἰς τὴν δόπιαν εὐρίσκεται, τόσον περισσότεροι τοῦ λόγω αἱ ὑποθέσεις, ἢ τὰ περὶ ἐκάστης ὑποθέσεως λεγόμενα. Συμβαίνει δῆμος διον τὸ ἐναντίον· καὶ ἡ συνομιλία οὐδέποτε καταντᾷ πλέον περιωρισμένη, παρόταν ἥνται πλῆθος οἱ διαλεγόμενοι. Εἰς πολυανθρώπους συγκαναστροφάς δὲν ἀκούει τις παραγενικαὶ παρατήρησεις· ἔτι δὲ ἢ εἰς διλογοπληθεστέρας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συνάξεις ἡ ὅμιλα στρέφεται τὸ πλέον περὶ τὸν καιρὸν, μεταβολὰς εἰς τὰ φορέατα, νέα, καὶ τοιαύτας ἄλλας δημοσίους ὑποθέσεις. Οσον διλογότεροι ἢ οἰκειότεροι οἱ διαλεγόμενοι, τόσον μᾶλλον ἐλευθέροι γίνεται ἡ συνομιλία· ἀλλ’ ἡ πλέον εἰλικρινής ἢ ὀφελιμος εἶναι ἡ μεταξὺ δύο στενῶν φίλων. Εἰς τοιαύτην περιστάσιν, ἀπολύει τις τὰ κυριότερα πάθη αὐτοῦ καὶ διανοήματα, ἀνακαλύπτει τὰς περὶ πραγμάτων ἢ ὑποκειμένων πλέον κρυφάς γνώμας τα, δοκιμάζει τῶν φρονημάτων αὐτῶν τὴν δραστηρίαν, ἢ ἐκθέτει διῆρη μύτον τὴν ψυχὴν εἰς τοῦ ιδίου φίλου τὴν ἐξέτασιν:

Ἡ φιλία, παρετήρησε πρῶτος ὁ **Κικέων**, καὶ μετ’ αὐτὸν διοι οἱ περὶ φίλιας συγγραφαντες, διπλασιάζουσα τὰς καρὰς, καὶ διζοτομοῦσα τὰς λύπας, αὐξάνει τὴν εύδαιμονίαν, καὶ σημιχύνει τὴν ἀθλιότητα τῆς ζωῆς. Ὁ **Βάκων** περιέχαψεν ἄλλα τῆς φιλίας προτερήματα, ἵ, ὡς αὐτὸς λέγει, καροπες, ἢ τρόφυτι, περὶ βδειμᾶς ὑποθέσεως ἥθικῆς δὲν ἔργαρησαν οὐδὲ τόσον πολλά, οὐδὲ δὲ ὠραίων, δισα περὶ αὐτῆς ἐλέχθησαν, ζητῶ τὴν

ἀδειαν ν’ ἀποσπάσω τινὰ ἀπὸ ὀρχαιοτάτοις συγγραφέα, τὸ βιβλίον τοῦ δόπιου, ἀν ἐφαίνετο ὑπὸ τῶνομα τοῦ **Κομφυκίου**, ἢ κάνενδος ἐνδόξου Ἐλληνος φιλοσόφου, ἥθελε κριθῆν ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς λογίους μία τῶν ἀξιολογωτέρων περὶ ἥθικῆς διατριβῶν· ἐννοῶ δὲ τὸ ἀπόκρυφον πονημάτιον, ἐπιγεγραμμένον, **Σοφία Σειράχ**.

Πόσον θαυμασίως περιέχραψε τὴν τέχνην τοῦ νὰ κάμην τις φίλις διὰ ὑποχρεωτικῆς ἢ εὐπροσηγόρου διαγωγῆς, ἢ πόσον ἔξαιρετος ἡ συμβιβλη, Νὰ ἔχωμεν πολλοὺς μὲν καλοθελητὰς, ὀλίγους δὲ φίλους! ‘Ἄριγχ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτῷ, ἢ γλῶσσα εὐλαλος πληθυνεῖ εὐπροσήγορα· οἱ εἰρημενοτέρες σοι ἔστωσαν πολλοὶ, οἱ δὲ σύμβουλοι σου εἰς ἀπὸ χιλίων.*’ Πόσον φρονίμως μᾶς νουθετεῖ νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν φίλων μας, καὶ πόσον φυσικὰ ἐπερίγραψε τοῦ ἀπίστου ἢ ἰδιοτελοῦς φίλου τὴν διαγωγὴν! ‘Εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ πτῆσαι αὐτὸν, καὶ μὴ ταχὺ ἐμπιστεύσῃς αὐτῷ. ’Εστι γάρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως σου· καὶ ἔστι φίλος μεταπιθέμενος εἰς ἔχθραν, ἢ μάχην διειδιμοῦ σου ἀποκαλύψει.†’ Πάλιν, ‘Καὶ ἔστι φίλος κοινωνὸς τοαπεῖῶν, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως σου· καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σοι ἔσται ως σὺ, ἢ ἐπὶ τοὺς οἰκέτας σοι παρόντας εἰσεται. ’Εὰν ταπεινωθῆς, ἔσται κατὰ σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσεται.‡’ Παρὰ τὸν ἀκόλουθον δὲ στίχον τί ἐμπορεῖ νὰ ἔναι ἰσχυρότερον ἢ ὁξύτερον; ‘Ἀπὸ τῶν ἔχθρῶν σου διαχωρίσθητι, ἢ ἀπὸ τῶν φίλων σου πρόσεχε. §’ Εἰς τὰ ἔξης ἐδάφια μνημονεύει ἰδιαιτέρως τὸν καρπὸν ἐκείνον τῆς φιλίας, τὸν δόπιον περιγράφουν κατὰ πλάτος οἱ δύο προειρημένοι συγγραφεῖς, καὶ ἐμβαίνει εἰς γενικόν τι ἐγκώμιον τῆς φιλίας, τὸ δόπιον εἶναι καὶ ὁρθότατον καὶ ὑψηλότατον. ‘Φίλος πιστὸς σκέπη κραταιά, δὲ εὐχῶν αὐτὸν εὐχε θησαυρόν. Φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστιν ἀντάλλαγμα, καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. Φίλος πιστὸς φάγμακον ζῶντος, ἢ οἱ φρεδύμενοι Κύριοιν εὐδήσουσιν αὐτὸν. Ο φοβούμενος Κύριον εὐθύνει φίλιαν αὐτοῦ, διτι κατ’ αὐτὸν οὕτως καὶ ὁ πλησίον (τούταντι φίλος) αὐτοῦ.||’ Σὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἔτυχα ποτὲ τὸ φίλοντερον τοῦ εδῶ λεγομένου, διτι ὁ φίλος εἶναι ‘φάρμακον τῆς ζωῆς’, τὸ δόπιον φανερόνει τὴν δίναμιν τῆς φιλίας να θεοφεύη τὰς ἀκρωτητούς ἀπὸ τὴν παροῦσαν ἥμιν ὑπαρξίην θλίψεις καὶ ὀδύνας. Ωσαύτως μὲ ὑπεραρέσκει καὶ τὸ εἰς τὴν ἐσχάτην περίσσοδον, διτι οἱ ἐνάρετοι θέλοντιν εὑρεῖν φίλους διοίσις ξαντῶν κατὰ τὴν ἀρετήν.

* Σοφία Σειράχ, 5, 6. † Αὐτόθι, 7, 8, 9. ‡ Αὐτ. 10, 11, 12. § Αὐτ. 13. || Αὐτ. 14—17.

Εἰς τὸ αὐτὸ πόνημα εὐρίσκεται ἀλλη τις ὁῆσις, τὴν δούιαν ἡθελεν ὑπερθαυμάσειν ὁ κόσμος, ἢν ὑπῆρχεν εἰς Ἐθνικοῦ τινὸς τὰ συγγράμματα. ‘Μη ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον, ὁ γάρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἔφισος αὐτῷ οἶνος νέος, φίλος νέος· ἐδὲ παλαιωθῆ, μετ’ εὐφροσύνης πίεσαι αὐτόν.*’ Πόσον δυνατὰ περιγράφει τῆς φιλίας τὰς ἀθετήσεις! ‘Βάλλων λίθον ἐπὶ πετεινὰ ἀποσβεῖ αὐτά, γὰρ ὀνειδίζων φίλον διακύνει φιλίαν. Ἐπὶ φίλον ἐὰν σπάσῃς φομφαίαν, μη ἀπελπίσῃς· ἔστι γάρ ἐπάνοδος. Ἐπὶ φίλον ἐὰν ἀνοίξῃς στόμα, μη εὐλαβηθῆς· ἔστι γάρ διαλλαγή· πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ ὑπερηφανίας γὰρ μυστηρίου ἀποκαλύψεως καὶ πληγῆς δολίας, ἐν τούτοις ἀποφεύξεται πᾶς φίλος.†’ Εἰς τοῦτο καὶ ἄλλα διάφορα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως παραγγέλματα δινόμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὰς εἰς τὸν Ἐπίκτητον γὰρ Οράτιον τόσον θαυμαζούμενασοίκιακάς διασαφήνεις. Τοιαύτης φύσεως ὁραῖα τινὰ παραδείγματα εὑρίσκονται εἰς τὰ ἐφεξῆς ἀποσπασμάτια, καὶ αὐτά περὶ φιλίας. ‘Ο ἀποκαλύπτων μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν, γὰρ οὐ μὴ εὐηργεῖ φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Στέρεον φίλον, καὶ πιστόθητι μετ’ αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια αὐτοῦ, οὐ μὴ καταδιώξῃς ὅπισσα αὐτοῦ· καθὼς γάρ ἀπώλεσεν ἀνθρώπος τὸν ἔχθρον αὐτοῦ, οὗτος ἀπώλεσας τὴν φιλίαν τοῦ πλησίουν καὶ ως πετεινὸν ἐκ χειρός σε ἀπέλυσας, οὕτως ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ θηρεύεις αὐτόν. Μη αὐτὸν διώξῃς, διτὶ μακρὰν ἀπέστη, γὰρ ἔφυγεν ως δορκάς ἐκ παγίδος. Ὅτι θραῦμα ἔστι καταδῆσαι, καὶ λοιδορίας ἔστι διαλλαγῆ· δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια ἀπῆλπισε.‡’

Λικαίως ἔκρινεν δο σοφός οὗτος ἀνὴρ τὴν σταθερότητα γὰρ πίστιν ως κεφαλαιώδεις ποιότητας τοῦ ἀγαθοῦ φίλου. Εἰς ταύτας ἐπροστέθησαν ὑπὸ ἄλλων ἡ χοηστοήθεια, ἡ μάθησις, ἡ φρόνησις, ἡ κατὰ τὴν ἡλικίαν γὰρ τὴν περιεσπίαν ἰσότης, καὶ ὁ ὀμιλητικὸς τρόπος. Εἳν δὲ ἔχετείτο καὶ ἡ ἴδική με γνῶμη περὶ ὑποθέσεως τόσον τετριμένης, ἥθελα εἰπεῖν διτὶ χρειάζεται καὶ κάποια ὄμαλότης διαγωγῆς. Συμβαίνει πολλάκις νὰ κάμη τις φίλον, τοῦ δούιον τὸν χαρακτῆρα περιηρίσκεται διαλύληρος ἐνιαυτὸς πρὸς γνωρίσην· τότε δὲ ἀνακαλύπτει αἰγνιδίως κακὴν τινὰ τῆς ψυχῆς τον διάθεσιν, τὴν δούιαν διλίγον ὑπωπτεύθη ὅτε ἥρχε μετ’ αὐτοῦ τὴν φιλίαν. Εὑρίσκονται τινὲς, οἵ δούιοι εἰς ἄλλας μὲν περιόδους τῆς ζωῆς των ἔναις ἀνεκφράστως ἐράσμιοι, εἰς ἄλλας δὲ διηρίγωτερον βδελυκτοὶ γὰρ ἀξιομίσητοι. Καὶ ἔναις βέβαια κακοτυχία δχι μικρὰ νὰ ἐμπλεχθῇ τις

εἰς φιλίαν μὲ ἀνθρώπον, δοτὶς διὰ τῶν ἀλλαγῶν τούτων τῆς διαθεσεώς του εἶναι ποτὲ μὲν ἐράσμιος, ποτὲ δὲ μισητός.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ.

Η ΣΙΚΕΛΙΑ, ὡραία καὶ καρποφόρος νῆσος εἰς τὴν Μεσόγειον, πρὸς νότον τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου, ἔχει ἐπιφάνειαν 10,642 μιλίων τετραγωνικῶν· κατοίκους δὲ 1,787,771· ἦτοι, 168 ἐφ’ ἑκάστου τετραγωνικοῦ μιλίου. Ο πληθυσμὸς αὐτῆς λέγεται ὅτι ἔχομενάτισε τοπάλαι πολὺ μεγαλύτερος· ἀλλὰ τὴν σήμερον εἶναι ἀρκετὰ πλειότερος παρ’, δοσον ἦτο πρὸ μᾶς πεντηκονταετηρίδος, ἐπειδὴ τὸ 1770 ἦτον 1,123,-163· τὸ δὲ 1798, 1,619,305.

Η νῆσος αὐτῆς ἔρχαίως τὸ σιτοφυλάκιον τῆς πολυαιθρώπου Ρώμης, καὶ τώρα δὲ εἰσέπει ἐδύνατο νὰ τρέψῃ πληθυσμὸν πολὺ ἀνώτερον τοῦ ἵδιον της, ἐὰν ἡ παχυλὴ ἄγνοια καὶ οἱ σφαλεροὶ νόμοι δὲν κατεπίεσαν τὴν γεωργίαν της. Λειμῶνες τεχνητοὶ δὲν ὑπάρχουν ποσῶς· γεωμηλα, γογγύλια, σεῦτλα, καὶ ἄλλα τινὰ ὄμοια, ἀγνοοῦνται διοτελῶς· ἡ γῆ, ἐκτὸς δταν φυτεύωνται φάσηλοι ἡ πίσα, σπείρεται πάντοτε ἀπὸ σῖτου, ἀφίνεται δὲ ἐκ διαλειμμάτων ἀσπαργοτοσ ἔνα ἡ δύο χρόνους, ζησιμεύοντα πρὸς κτηνοτροφίαν. Μολονότι οὔτε καλῶς καθαρίζεται, οὔτε καλῶς κοποίζεται, δίδει ὄμως κατὰ μέσον δρον δικτὸν εἰς τὸ ἐν, εἰς τινὰς περιοχὰς δεκαεῖς εἰς τὸ ἐν, καὶ εἰς διλίγας τινὰς ἔως καὶ τριάκοντα δύο εἰς τὸ ἐν. Μεγάλαι αὐτῆς μερίδες πάνονται μὲ μισθὸν ἀπὸ σιντροφίας γεωργῶν, ἡ μαλλον ποιμένων, τινὲς τῶν δούιων ἔχουν δέκα ἡ δώδεκα χιλιάδας προβάτων. Τὰ διάφορα ποίμνια βόσκονται ὄμοι, ἀπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεται ἀπαρίθμητις καὶ καταγραφὴ αὐτῶν, καὶ πᾶς κτήτωρ χρεόνεται καὶ πιστόνεται μὲ τὸ ἀνάλογον αὐτοῦ μερίδιον τῶν ἐσόδων γὰρ ἔξοδων.

Εἰς τὴν Σικελίαν εὑρίσκονται πολλοὶ ἀμπελῶνες, ἔξαιρετα γεωργημένοι· δο οἶνος τοῦ Μιλάτζων, τῶν Συρακουσῶν, τῆς Αύδολας, καὶ τῆς Βιττορίας ὑπάγει εἰς τὴν Ἰταλίαν· δὲ τῆς Μαρσάλας ἔξαγεται εἰς διλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Γίνεται δὲ καὶ κάνναβις· ἀλλὰ σῖτος εἶναι τὸ κυριώτερον προϊὸν τῆς νῆσου, καὶ λαμβάνεται ἀνεξόδως εἰς δημοσίους ἀποθήκας, αἱ δούιαι εἰς τινὰ μέρη τῆς νῆσου δὲν εἶναι παρὰ κοιλότητες εἰς ἀσβεστώδεις βράχους, ἡ τρύπαι εἰς τὴν γῆν, σχηματισμέναι ως βωκάλιον, περιτοιχισμέναι καὶ κατεπικενασμέναι εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μη τὰς διαπερνᾶ νερόν. Διά τῶν μέσων δὲ τούτων ἐφυλάχθη τόσον πολὺν καιρὸν ὁ σῖτος, ὥστε εὐρέθη κάλλιστος μετὰ τὴν παρέλεισιν μᾶς

* Σοφία Σειράχ, δ'. 10. † Αὐτόθι σε'. 20, 21, 22.
‡ Αὐτ. ξε'. 16—21.